מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לזהות שורשים ובנייני פועל במילים
- להכיר מקורות של שמות יישובים בישראל
- לתרגל עבודת צוות ופתרון חידות לשוניות כמו במעבדת הבלשים

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – שורשים ובנייני פועל

1. א – לבש
2. ב – שלוש
3. ג – התפעל
4. א – גיזרון
5. א – כתב

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – קיימים גם שורשים בני שתיים או ארבע אותיות
2. נכון – למשל 'הלביש' הוא גרימה ללבוש
3. לא נכון – יש גם שמות שניתנו בתקופה המודרנית
4. נכון – זהו בדיוק תפקידו של תחום הגיזרון

חלק ג' – השלמת מילים

1. דבר
2. נפעל
3. באר
4. גיזרון

חלק ד' – מקור שמות יישובים

1. 1 – ד (קשור למילה באר ולמספר שבע)
2. 2 – ג (היישוב הציוני המודרני הראשון באזור)
3. 3 – א (מסמל פתח של תקווה חדשה לעולים)
4. 4 – ב (שילוב של תל עתיק ומילה המסמלת חידוש)

חלק ה' – סדר הפעילות במעבדה

1. בוחרים שם צוות ומסובבים את גלגל הגורל
2. פותרים את חידות השורשים במכונת הזמן
3. מפענחים את חידות המקום ופותחים את כספת המפה
4. עוצרים בפינת החוסן לנשימה ובחירת עוגן

חלק ו' – כתיבה ופתיחה

1. תשובה הכוללת שורש או מילה אמיתית והסבר קצר וברור
2. הסבר הגיוני המתייחס להיסטוריה, לגיאוגרפיה או לשפה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- הגדרה נכונה של שורש עם דוגמה מתאימה
- הבנה שגיזרון הוא חקר מקור המילה
- תשובה עם פרט עובדתי סביר על יישוב

טיפים להפעלה:

- אפשר להריץ את הדף בצוותים של 3-4 כמו במעבדה המקורית, עם שעון עצר
- לעודד שימוש ב'רמז' לפני מתן תשובה סופית בחידות הקשות
- לסיים בהקראת תובנה אחת מכל צוות כמו בקיר הפרגון

דף תרגול: שורשים, גיזרון ושמות יישובים

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף זה נתרגל את הנושאים שפוגשים במעבדת הבלשים: שורשים, בנייני הפועל, גיזרון וסודות שמות היישובים בארץ.

1 חלק א' – שורשים ובנייני פועל

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו השורש של המילה 'התלבשו'?

א) לבש ב) בוש ג) תלב ד) שבת

2. כמה אותיות יש בדרך כלל בשורש עברי?

א) שתיים ב) שלוש ג) ארבע ד) חמש

3. איזה בניין מבטא לרוב פעולה שעושים לעצמנו?

א) פעל ב) נפעל ג) התפעל ד) הפעיל

4. מהי המילה המתארת את 'סיפור המקור' של מילה?

א) גיזרון ב) תחביר ג) תורשה ד) תקציר

5. השורש המשותף למילים 'כתיבה', 'מכתב' ו'כתובת' הוא:

א) כתב ב) תוב ג) כבת ד) בתכ

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל מילה בעברית חייבת להיבנות משורש בן שלוש אותיות דווקא	☐	☐
2	בניין הפעיל מבטא לרוב גרימת פעולה	☐	☐
3	שמות כל היישובים בישראל מקורם בתנ"ך בלבד	☐	☐
4	גיזרון עוסק בהיסטוריה של מילים ובמקורן	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. השורש של המילה 'מדברים' הוא _____

2. בניין שבו הפועל מקבל פעולה מגורם חיצוני נקרא _____

3. העיר 'באר שבע' מקבלת חלק משמה מהמילה _____

4. חוקר שמות מקומות ומקורותיהם עוסק ב _____

4 חלק ד' – מקור שמות יישובים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. באר שבע	____	**א.** מסמל פתח של תקווה חדשה לעולים
2. ראשון לציון	____	**ב.** שילוב של תל עתיק ומילה המסמלת חידוש
3. פתח תקווה	____	**ג.** היישוב הציוני המודרני הראשון באזור
4. תל אביב	____	**ד.** קשור למילה באר ולמספר שבע

5 חלק ה' – סדר הפעילות במעבדה

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	פותרים את חידות השורשים במכונת הזמן
☐	עוצרים בפינת החוסן לנשימה ובחירת עוגן
☐	בוחרים שם צוות ומסובבים את גלגל הגורל
☐	מפענחים את חידות המקום ופותחים את כספת המפה

6 חלק ו' – כתיבה ופתיחה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו תובנה קצרה (עד שתי שורות) שתעלו לקיר הפרגון, על שורש או מילה מעניינת שגיליתם

2. בחרו יישוב בישראל וכתבו בקצרה מה (לדעתכם או לפי ידיעתכם) מקור שמו

כרטיס יציאה

מהו שורש? תנו דוגמה אחת

מהו גיזרון?

מה למדתם על מקור השם של יישוב אחד בישראל?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀